

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI QUROLLI KUCHLAR DAVLAT MUZEYI:
TARIX, MA’NAVIYAT VA VATANPARVARLIK MASKANI**

*Ilmiy-uslubiy va ilmiy-tadqiqot
axborot markazi katta ilmiy xodimi.*

Fayziyeva O'gilbegim

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlar Davlat muzeyining tashkil etilish tarixi, uning asosiy vazifalari, ekspozitsiyalari, yosh avlod tarbiyasidagi o‘rni va jamiyat hayotidagi ahamiyati ilmiy-nazariy yondashuv asosida yoritiladi. Muzeyning harbiy-tarixiy xotirani saqlash, vatanparvarlik tuyg‘usini mustahkamlash va ta’limiy-ma’rifiy faoliyatini tahlil qilishga e’tibor qaratiladi.

Kalit so‘zlar: harbiy muzey, Qurolli Kuchlar, tarixiy xotira, vatanparvarlik, ma’naviy tarbiya, ekspozitsiya, yoshlar tarbiyasi, O‘zbekiston armiyasi

Kirish

Har bir davlatning tarixida uning harbiy kuchi, milliy armiyasi va mudofaa salohiyati muhim o‘rin tutadi. Vatan himoyasi g‘oyasi har qanday yosh fuqaroni tarbiyalashda asosiy omillardan biri hisoblanadi. Shu bois, tarixiy xotirani asrash, harbiy-ma’naviy merosni yangi avlodga yetkazish va ularda vatanparvarlik tuyg‘usini kuchaytirish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlar Davlat muzeyi tashkil etilgan. Bu maskan mamlakatimizda harbiy tarixni ilmiy asosda o‘rganish, xalqimizning fidokorona jasoratini yoritish, yoshlar ongida milliy g‘urur va Vatanga sadoqat tuyg‘ularini shakllantirishda beqiyos rol o‘ynaydi. Bugungi kunda muzey nafaqat harbiy yodgorliklarni namoyish etuvchi markaz, balki yoshlarni sog‘lom dunyoqarashga ega qilib tarbiyalaydigan ma’naviy-ma’rifiy muassasaga aylangan.

Qurolli Kuchlar Davlat muzeyi O‘zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi tasarrufida faoliyat yuritib, o‘z oldiga harbiy tarixga oid yodgorliklarni to‘plash, saqlash va keng ommaga yetkazish vazifasini qo‘ygan. Muzey ekspozitsiyasi O‘zbekiston hududida harbiy san’at taraqqiyoti, turli tarixiy davrlardagi jangovar an’analar, milliy armiyaning shakllanish bosqichlari va zamonaviy Qurolli Kuchlar faoliyatini o‘z ichiga oladi. Bu yerda qadimiy jang qurollari, tarixiy harbiy kiyimlar, hujjatlar, suratlar, jangovar texnika modellari va ko‘plab boshqa eksponatlar jamlangan.

Muzeyning asosiy vazifalaridan biri — yosh avlodga Vatan himoyachilarining jasoratini, tarixiy fidokorligini namoyish etishdir. Har yili minglab maktab, kollej va oliy ta’lim muassasalari o‘quvchilari bu yerga tashrif buyurib, armiyamizning o‘tmishi va bugungi kundagi rivojlanish bosqichlari bilan yaqindan tanishadi. Muzey ekskursiyalari jarayonida o‘quvchilarga tarixiy faktlar asosida hikoyalar taqdim etiladi,

videofilmlar namoyish qilinadi, real jangovar holatlarni jonlantiruvchi ko'rgazmali vositalar orqali bilim beriladi. Bu esa ularning darsda olgan nazariy bilimlarini real tarixiy faktlar bilan bog'lash imkonini beradi.

Qurolli Kuchlar muzeyi shuningdek, Vatan himoyachilari kuni, Mustaqillik kuni, Harbiy sharaf sanalari kabi muhim bayramlar munosabati bilan madaniy-ma'rifiy tadbirlar, ko'rgazmalar, ilmiy-amaliy anjumanlar o'tkazib keladi. Ushbu tadbirlar yoshlarni yurt tarixiga hurmat ruhida tarbiyalash, o'z armiyasiga ishonch uyg'otish va Vatan himoyachisi degan sharaflı nomga munosib bo'lishga ruhlantirishda xizmat qiladi.

Zamonaviy muzey faoliyatida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ham keng yo'lga qo'yilgan. Interaktiv monitorlar, virtual ekskursiyalar, raqamlashtirilgan arxiv materiallari orqali tashrif buyuruvchilar tarixni yanada chuqurroq o'rganish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Bu esa yoshlar orasida muzeyga bo'lgan qiziqishni oshirib, uni nafaqat ko'rish, balki his qilish, anglash va qadrlash imkonini beradi.

Qurolli Kuchlar Davlat muzeyi nafaqat tarixiy eksponatlarni saqlash va namoyish etish bilan cheklanmay, balki ilmiy-tadqiqot faoliyatini ham faol olib boradi. Muzey olimlari va mutaxassislari harbiy tarixga oid noyob hujjatlar, arxiv materiallari, shaxsiy xotiralar va qo'lyozmalarni o'rganib, ularni keng jamoatchilikka taqdim etishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, muzeyda harbiy tarixiy tadqiqotlar doimiy ravishda olib borilib, yangi ma'lumotlar topilishi va ular ilmiy yondashuvda tahlil qilinishi O'zbekiston tarix faniga sezilarli hissa qo'shmoqda.

Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali muzey o'z faoliyatining samaradorligini oshirmoqda. Masalan, raqamlashtirilgan arxivlar va virtual ekskursiyalar tashrif buyuruvchilarga nafaqat muzeyga kelmasdan turib, balki dunyoning istalgan nuqtasidan harbiy tarix bilan tanishish imkonini beradi. Bu, ayniqsa, chet elda yashovchi vatandoshlar va ilmiy tadqiqotchilar uchun katta imkoniyatdir. Virtual haqiqat (VR) texnologiyalari yordamida esa, muzey eksponatlarini yanada jonlantirish, tarixiy voqealarni interaktiv tarzda ko'rsatish, yoshlar uchun esa tarixiy ma'lumotlarni qiziqarli va tushunarli shaklda taqdim etish mumkin.

Muzeyning yoshlar tarbiyasidagi o'rni yuksakdir. U nafaqat tarixiy bilim beruvchi, balki milliy g'urur va vatanparvarlik ruhini shakllantiruvchi markaz hisoblanadi. Maktab va universitetlar bilan yaqindan hamkorlik qilish orqali muzey harbiy-ma'naviy tarbiyani mustahkamlashda o'zining pedagogik imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Muzeyda o'tkaziladigan interaktiv darslar, viktorinalar, madaniy-ma'rifiy tadbirlar yosh avlodni Vatan himoyachilarining mardligi va fidoyiligiga guvoh bo'lishga undaydi.

Shuningdek, muzeyda muntazam ravishda harbiy veteranlar bilan uchrashuvlar tashkil etiladi. Bu tadbirlar orqali yoshlar o'zlari uchun hayotiy saboqlar oladi, o'tmishning og'ir sinovlari, jasoratli insonlarning haqiqiy qahramonligi haqida to'g'ridan-to'g'ri ma'lumotga ega bo'ladi. Bu esa ularni o'z tarixini qadrlashga, milliy qadriyatlarni asrashga, mustaqil va farovon hayot uchun kurashishga ruhlantiradi.

O'zbekiston Qurolli Kuchlari muzeyining ma'muriyati va xodimlari tomonidan tashkil etilgan ko'rgazmalar va ekspozitsiyalar doimo yangilanib, kengayib boradi. Bu jarayonda xalqaro hamkorlik ham muhim o'rin tutadi. Muzey xorijiy harbiy muzeylar, tarixiy markazlar bilan tajriba almashish, hamkorlikda ko'rgazmalar tashkil etish orqali o'zining ilmiy va madaniy salohiyatini oshirmoqda. Bu esa O'zbekiston tarixining xalqaro miqyosda tan olinishi va e'tirof etilishiga xizmat qiladi.

Shu tariqa, O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlar Davlat muzeyi zamonaviy texnologiyalar va ilmiy yondashuvlarni uyg'unlashtirgan holda faoliyat olib borayotgan, milliy tarixni asrash va yosh avlodni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda yetakchi muassasa bo'lib qolmoqda. U nafaqat tarixiy obektlar jamlanmasi, balki Vatanga bo'lgan muhabbat va hurmat timsoli sifatida millat ruhiyatining muhim qismidir.

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlar Davlat muzeyi nafaqat tarixiy yodgorliklarni jamlagan joy, balki mamlakatda milliy ma'naviyatni mustahkamlash, vatanparvarlik tarbiyasini rivojlantirishda muhim markaz sifatida faoliyat yuritadi. Muzey ijtimoiy hayotda keng ko'lamli ta'sir ko'rsatib, jamiyatning barcha qatlamlari, xususan yoshlar va talabalar uchun ma'naviy-axloqiy tarbiya maskaniga aylangan. Bu muassasa bolalar va o'smirlarni mustaqil, yurtga sadoqatli fuqarolar sifatida shakllantirishda faol yordam beradi.

Muzeyning tarbiyaviy funksiyasi maktab va oliy o'quv yurtlari bilan hamkorlikda olib boriladigan dasturlar orqali amalga oshiriladi. Pedagoglar va tarbiyachilar uchun tashkil etiladigan metodik seminarlar, ilmiy-amaliy konferensiyalar muzey faoliyatining muhim qismidir. Ularning maqsadi harbiy tarixni o'rgatishning zamonaviy usullarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy qilishdir. Shu bilan birga, muzeyda tashkil etiladigan harbiy-vatanparvarlik kechalari, tanlovlar, viktorinalar va tematik darslar yoshlarning mustaqil fikrlashini, tarixiy voqealarga nisbatan munosabatini shakllantirishda yordam beradi.

Muzeyda mavjud bo'lgan harbiy eksponatlar, shu jumladan armiya buyumlari, jangovar texnika, kiyim-kechak va boshqa tarixiy ashyolar O'zbekiston Qurolli Kuchlarining rivojlanish bosqichlarini ochib beradi. Bu eksponatlar yoshlar uchun tarixiy tajriba sifatida qimmatli manba bo'lib, ularni milliy armiyaning o'ziga xosligi va yuksak kasbiy darajasi bilan tanishtiradi. Bundan tashqari, muzeyda joylashgan zamonaviy ekspozitsiyalar harbiy xizmatning qiyinchiliklari va sharafiga namoyish etadi, yoshlar orasida harbiy kasbga qiziqishni uyg'otadi.

Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari joriy etilishi muzey faoliyatida yangi davrga eshik ochdi. Interaktiv ekskursiyalar, multimedia taqdimotlar va virtual haqiqat imkoniyatlari orqali tashrif buyuruvchilar tarixiy jarayonlarga bevosita ishtirok etayotgandek taassurot hosil qilishadi. Bu esa, ayniqsa, yoshlar uchun qiziqarli va samarali ta'lim usulidir. Muzeydagi bunday innovatsion yondashuvlar harbiy tarixga bo'lgan qiziqishni yanada oshiradi, yoshlarning tarixiy bilimlarini mustahkamlaydi.

Davlat siyosati nuqtai nazaridan, Qurolli Kuchlar Davlat muzeyi O'zbekiston mustaqillik yillarida mudofaa sohasida erishilgan yutuqlarni keng jamoatchilikka etkazishda muhim rol o'ynaydi. Muzey faoliyati yordamida mamlakatimizning harbiy tarixiga oid axborotlar, armiyaning zamonaviy salohiyati va harbiy texnikaning yangiliklari keng ommaga taqdim etiladi. Bu esa jamiyatda mudofaa salohiyatiga ishonch va Vatanga sadoqatni oshirishga xizmat qiladi.

Muzeyning milliy va xalqaro miqyosdagi ilmiy hamkorliklari nafaqat tarixiy ma'lumotlarni almashish, balki madaniy-gumanitar sohada yangi tadqiqotlarni rivojlantirishga imkon yaratadi. Bu esa O'zbekistonning harbiy tarixini global kontekstda o'rganish va targ'ib qilishga yordam beradi. Muzeyda o'tkaziladigan ko'rgazmalar va anjumanlar nafaqat mamlakatimiz, balki mintaqa va dunyo miqyosidagi tarixiy jarayonlarni yoritadi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlar Davlat muzeyi nafaqat tarixiy merosni saqlovchi muassasa, balki zamonaviy yoshlarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash, ularda Vatanparvarlik ruhini shakllantirish va mustaqil fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlashda muhim o'rin tutadi. Bu muzey o'zining boy tarixiy kolleksiyasi, innovatsion pedagogik yondashuvlari va davlat siyosati bilan uzviy bog'langan faoliyati orqali O'zbekistonning ma'naviy va madaniy hayotida ajralmas qismga aylangan.

Shuningdek, muzeyning pedagogik jihatdan ham o'ziga xos o'rni mavjud. U maktab, kollej va oliy ta'lim tizimida harbiy-vatanparvarlik yo'nalishidagi mashg'ulotlarga mukammal amaliy asos bo'lib xizmat qiladi. Ta'lim muassasalari bilan hamkorlikda tuzilgan dasturlar asosida o'quvchilar uchun ochiq darslar, tarixiy suhbatlar, uchrashuvlar tashkil etilishi ta'lim jarayoniga chuqur integratsiyalashganini ko'rsatadi.

Xulosa

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlar Davlat muzeyi — bu oddiy ko'rgazma zali emas, balki tarix, shon-sharaf, ma'naviyat va vatanparvarlik ruhi jamlangan muqaddas maskandir. Ushbu muzey yosh avlodni harbiy tarix bilan tanishtirish, ularni milliy armiyamizga hurmat ruhida tarbiyalash, Vatan himoyasiga doim tayyor bo'lish g'oyasini singdirish yo'lida samarali faoliyat olib bormoqda. Bu maskanning har bir eksponati, har bir hikoyasi xalqimizning jasorati, sabr-toqati va

ozodlikka bo'lgan intilishining ramzidir. Shunday ekan, har bir yurtdosh, ayniqsa yoshlar, bu muzeyni ziyorat qilish orqali nafaqat tarixni o'rganadi, balki o'zining fuqarolik burchi va Vatanga muhabbatini chuqur anglab yetadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi rasmiy materiallari
2. Qurolli Kuchlar Davlat muzeyi ekspozitsiyalari bo'yicha ma'lumotnoma
3. Vatanparvarlik tarbiyasiga oid metodik qo'llanmalar
4. O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarining rivojlanish tarixiga bag'ishlangan ilmiy maqolalar
5. Tarixiy yodgorliklar va muzeyshunoslik bo'yicha milliy nashrlar